

KORSHAVN HAVBRUK AS
Ytre Revøy
4586 KORSHAMN

Deres ref:
Vår ref: 2016/246988
Dato: 1. februar 2018
Org.nr: 985399077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

STADFESTELSE AV VEDTAK

Vi viser til klage i sak 2016/246988 over Mattilsynets vedtak om pålegg etter revisjon. Mattilsynets hovedkontor har kommet til at vedtaket stadfestes.

I klagesaker kommer saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven kapittel VI Om klage og omgjøring til anvendelse. Vi har vurdert at vilkårene for å ta klagen til behandling er oppfylt.

Sakens bakgrunn

- Mattilsynet gjennomførte 15. november 2016 revisjon i anlegget. Revisjonen var en felles revisjon sammen med Fiskeridirektoratet.
- Under revisjonen fant Mattilsynet forhold i strid med kravene i akvakulturdriftsforskriften.
- Brev med varsel om vedtak ble sendt 1. desember 2016, og vedtak ble fattet 16. desember 2016, med frist til 31. mars 2017 for å etterleve kravene.
- Det ble fattet vedtak om journalføring, rutiner for dødfiskhåndtering og revidering av beredskapsplan.
- Anlegget ga 31. mars 2017 tilbakemelding på vedtakene. Ut fra tilbakemeldingen vurderte avdeling Agder at anleggets oppfølging av vedtakene var mangelfull.
- Klage på vedtak ble mottatt 10. mai 2017, med informasjon om at begrunnelse for klagen ville ettersendes.
- Klager sendte 11. august 2017 merknader til klagen, som nærmere begrunnet på hvilken måte selskapet mente at Mattilsynets vedtak var feil.

Klagers anførsler

- Angående journalføring av legemidler:

Klager viser til at de aldri har brukt legemidler til annet enn bedøvelse av fisk i forbindelse med lusetelling, at det derfor ikke er underlig at de ikke har klare prosedyrer for journalføring av legemiddelbruk, og at både de og fiskehelseveterinæren ville være obs på dette dersom de kom i en situasjon hvor det ble aktuelt.

- Angående journalføring av fôrtype og -størrelse:

Klager viser til at dette delvis er en misforståelse, da de registrerer alt fôrkjøp i andre deler av produksjonsstyringssystemet sitt og dermed har sporing på fôrforbruket til alle fiskegrupper, og at det er selvforklarende at smolt ikke spiser 9 mm pellets.

Klager viser til at de ikke tror det er driftsforskriftens intensjon at det skal tas artsbestemmelse av fisken i alle enheter hver dag selv om det står at det skal føres hvilken art det er i de respektive enheter.

Klager viser også til at de aldri har hørt at det kreves at data skal føres inn i produksjonsstyringssystemen samme døgn som de genereres.

- Angående dødfiskhåndtering:

Det er ikke alltid bemanning i helger eller dager med egnet vær til å ta opp dødfisk – det er generelt for hele bransjen, og er akseptert av forvaltningen forøvrig.

Relevant regelverk

Forskrift 17. juni 2008 nr. 822 om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften)

Førsteinstansens anførsler

- I akvakulturdriftsforskriften er krav til journalføring i matfiskanlegg tydelig definert i kapittel 4. Her er det også definert hvilke opplysninger som skal journalføres på lokalitetsnivå og hvilke opplysninger som skal journalføres på produksjonsenhetsnivå.
- Ut fra virksomhetens tilbakemelding, og ut fra begrunnelse for klagen fastholder regionen sitt vedtak om at anlegget ikke har rutiner for journalføring som samsvarer med disse kravene.
- I klagen vises det til at det er generelt for bransjen at dødfisk ikke tas opp i helger eller på dager hvor været ikke er egnet, og at dette er akseptert av forvaltningen. I forbindelse med tilsyn i anlegget har anlegget også opplyst at en av årsakene til at de ikke ønsker å ta opp dødfisk daglig er at dette vil medføre et forøket antall døde leppefisk.

Vår vurdering

1. Om pålegget om å iverksette tiltak for å sikre at akvakulturregelverkets krav til journalføring på lokalitetsnivå og på produksjonsenhetsnivå gjennomføres i praksis

Vedtaket er fattet med hjemmel i akvakulturdriftsforskriften § 42 om journalføring på produksjonsenhetsnivå jf. akvakulturdriftsforskriften §41. Disse bestemmelsene gjennomfører minimumskrav om registreringsforpliktelser og sporbarhet i fiskehelse direktivet artikkel 8 nr. 1 og nr. 4. Akvakulturdriftsforskriften oppstiller krav om daglig journalføring og er dermed strengere enn direktivets minimumskrav. Bestemmelsene er ment å ivareta kontrollhensyn: Mattilsynet har behov for disse opplysningene først og fremst for å kontrollere fiskens helsestatus.

Korshavn Havbruk sendte inn revidert prosedyre for journalføring, datert 24. mars 2017. Prosedyren er én side lang og det fremgår at selskapet daglig skal journalføre følgende opplysninger:

- Fôr som er fylt i automater eller fôrkanon føres med hele sekker i dagbok
- Antall døde laksefisk
- Antall døde leppefisker
- Målte temperaturer på 1m, 3m, og 6m
- Nøter og innfestinger
- Merdmontert utstyr

Ukentlig skal følgende opplysninger journalføres:

- Avstemt fôrforbruk opp mot fôrlager
- Avstemt fôrlager
- Telling av lus
- Samla avviksskjema
- Ukejournal skal være daglig leder i hende innen mandag i påfølgende uke
- Rapportere lakselus Mattilsynet
- Journalføre og arkivere ukentlige tall elektronisk

Månedlig:

- Rapportere biomasse i Altinn

Prosedyren beskriver ikke:

- Journalføring av medisinbruk eller kjemikalier
- Hvilke opplysninger som skal journal føres på lokalitetsnivå og hvilke opplysninger som skal journalføres for produksjonsenhet

Driftsjournalen regnes som en del av dokumentasjonen oppdrettere er forpliktet etter forskriften om IK-akvakultur § 5 tredje ledd å føre. Den som er ansvarlig for virksomheten skal sørge for at det innføres og utøves internkontroll. Med internkontroll menes systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i regelverket. Internkontrollsystemet skal være oppdatert og aktivt i bruk. Et fungerende internkontrollsystem er avgjørende for å sikre at driften er i tråd med regelverket. Til tross for at forskrift om IK-akva gjelder, ble det i driftsforskriften likevel valgt å angi konkrete krav til hva journalen minst må inneholde. Begrunnelsen for at forskriften antar denne graden av detaljer, er viktigheten av de bestemmelsene journalen skal brukes til å kontrollere.

Klager skriver at de ikke er kjent med at det kreves at data skal føres inn produksjonsstyringssystemene (f.eks Fishtalk eller andre databaserte løsninger) samme døgn som de genereres. Et slikt krav ville ifølge klager være helt urealistisk, uavhengig av formuleringene i driftsforskriftens § 41 – 42.

Med "oppdaterte opplysninger" menes at journalen skal inneholde opplysninger som gir et realistisk bilde av situasjonen i anlegget til enhver tid. Dette innebærer at enhver endring eller ny situasjon skal oppdateres fortløpende og straks journalføres. Med "journalføres daglig" menes dessuten at opplysningene journalføres daglig uansett om det er endring av situasjonen eller ikke. Er det for eksempel dager det ikke er dødfisk, skal det journalføres null dødfisk hver enkelt dag. Hovedkontoret legger til grunn at klager må journalføre opplysningene samme dag for å overholde regelverkskravet om daglig journalføring.

Kravet er at journalen skal inneholde informasjon som kan vise endringer dag for dag.

Kravet innebærer imidlertid ikke at opplysningene skal føres inn i det databaserte produksjonsstyringssystemet hver dag. Det er ikke noe krav til form på journalen. En journal som består av dagbok eller annet som føres manuelt hver dag på anlegget og så overføres til datasystemet regelmessig må aksepteres så lenge dagboken føres på en ordnet måte.

Klager skriver at de praktiserer FIFO-prinsippet og registrerer alt førkjøp i andre interne deler av produksjonsstyringssystemet. Dermed hevder klager at de sporer førforbruket til alle fiskegrupper / enheter på nivå med hva som er bransjenormalen.

Annet ledd, bokstav d, om førforbruk og førtype er begrunnet i kontroll av biomasseregelen i § 47, samt kontroll med fiskens appetitt som gir en viktig indikasjon på fiskehelsesituasjonen i anlegget. Daglig notering av tilvekst er viktig for å sikre fisken et godt levested til enhver tid, samt for å ha en formening om førets egnethet. Når det gjelder førtype, er det meningen at produktnavnet oppgis. Kravet i annet ledd, bokstav d er dessuten begrunnet i dyrevelferdsloven: Tilstrekkelig og egnet før er et grunnleggende behov hos fisken og et sentralt velferdsprinsipp. Det er derfor viktig at korrekt føring og forventet tilvekst alt etter artens og livsstadiets behov kan dokumenteres. Dokumentasjon av et korrekt føringsregime er også nedfelt i Europarådsanbefalingens bestemmelser.

Klager har forklart i sine merknader til saken, datert 11. august 2017 at manglende rutiner for journalføring av legemidler henger sammen med at det ikke er benyttet legemidler ved lokaliteten ut over bedøvelse i forbindelse med lusetelling. Hovedkontoret vil presisere at kravet til journalføring gjelder for bruk av bedøvelse i samme grad som for bruk av andre medikamenter. Ellers forventes det at selskapet har tatt høyde for i sin beredskapsplan at det kan oppstå situasjoner der medikamenter/kjemikalier kan komme på tale. Eventuell bruk av slike må følgelig også journalføres som en endring/ny situasjon, jf. formuleringen «oppdaterte opplysninger» i § 41. Det er altså ikke tilstrekkelig at klager hevder å være «obs på slike forhold».

2. Om pålegget om å revidere beredskapsplan

Akvakulturdriftsforskriften § 7 fastslår at det til enhver tid skal foreligge en oppdatert beredskapsplan. Beredskapsplanen skal bidra til å ivareta smittehygiene og fiskevelferd i krisesituasjoner. Kravet om at det til enhver tid skal foreligge en oppdatert beredskapsplan gjelder for hvert enkelt akvakulturanlegg til enhver tid. Planen er ment å fungere som et forebyggende tiltak for å bevisstgjøre innehaver/driftsansvarlig særlig med tanke på akutte og uforutsette situasjoner i virksomheten, herunder utbrudd av sykdom og rømming av fisk. Oppdrettere skal ha tenkt gjennom en del situasjoner på forhånd, og ha planlagt hvilke tiltak som må iverksettes i ulike situasjoner. Slik planlegging vil ivareta formålet i både matloven og dyrevelferdsloven.

I dette ligger det et krav om at det ved enhver lokalitet må være beredskap som setter oppdretteren i stand til å håndtere bl.a. sykdomsutbrudd på en forsvarlig måte. Kravet til beredskapsplan

er en forutsetning for forsvarlig drift. Oppdretterens internkontrollsystem skal sørge for at beredskapsplanen til enhver tid er tilpasset utfordringene på lokaliteten. Mattilsynets hovedkontor mener at kravene til beredskapsplan og forsvarlig drift innebærer at selskapet må ha en beredskapsplan som tar høyde for risikovurderinger gjort gjennom selskapets internkontroll. Dette betyr at oppdretteren på forhånd må ha tiltakene klare for raskt å kunne reagere når «uhellet er ute».

Klager skriver i merknadene at avliving/destruksjon vil kreve ekstern kompetanse som har slike rutiner. Hovedkontoret vil presisere at bestemmelsen pålegger en plikt til å utarbeide en plan for håndtering av syke og døde dyr ved sykdomsutbrudd. Dersom virksomheten er avhengig av andre aktører for å gjennomføre en slik operasjon, er det meningen at planen skal redegjøre for hvordan dette er tenkt utført. Det vil da som regel være nødvendig med en skriftlig avtale med andre aktører.

En gjennomtenkt beredskapsplan er nødvendig for en reell og forsvarlig beredskap. For hver lokalitet må beredskapskapasiteten være tilpasset smitterisikoen på lokaliteten, og ta høyde for at sykdomsutbrudd vil kunne skje. Videre må beredskapsplanen måtte ta høyde for at enhver lokalitet skal kunne slaktes ut raskt for å hindre videre smittespredning og dyrevelferdsproblemer. Beredskapsplanen skal altså både ivareta smittehygieniske og velferdsmessige hensyn. Planen må derfor omfatte opptak og behandling av syke og døde akvatiske dyr, og smittehygienisk forsvarlig transport til slaktning i samband med påvisning av smittsom sykdom.

3. Om pålegget om å sikre at anleggets rutiner for håndtering av dødfisk er i samsvar med gjeldende regelverkskrav og at anlegget har tilfredsstillende kapasitet til håndtering av dødfisk

Anlegg skal ha rutiner for å sikre at dødfisk tas ut opp og håndteres i samsvar med kravene i gjeldende regelverk. Anlegg skal også ha tilfredsstillende kapasitet til å håndtere dødfisk, både i normalsituasjon og også i tilfeller med forøket fiskedødelighet. Klager har i sine merknader 11. august 2017 presisert at ensilasje registreres andre steder enn ombord i båtene, da det ikke er egne tanker for dødfiskensilasje fra hver enkelt lokalitet/enhet. Hovedkontoret vil understreke at rask fjerning av dødfisk fra not og etterfølgende trygg håndtering/oppbevaring av død fisk er et av de viktigste smitteforebyggende tiltak i driften. Det er derfor gitt spesifikke konkrete krav til håndtering av død fisk i akvakulturdriftsforskriften. I akvakulturdriftsforskriften § 16 fremgår det at hver enkelt lokalitet skal sørge for at død fisk og annet avfall omgående kvernes og ensileres.

Videre skal slik dødfisk og avfall lagres i beholdere eller lukket innretning uten avrenning. Hver enkelt lokalitet skal også sikre eller dokumentere at de har tilstrekkelig kapasitet til å håndtere en situasjon med sykdom og/eller stor dødelighet. Det fordrer tilstrekkelig kapasitet for dødfiskhåndtering, og at håndteringen foregår på en smittemessig trygg måte.

Hovedkontoret viser for øvrig til vedtak 19. desember 2017 i sak 2017/053675, der Korshavn havbruk er pålagt å sørge for at selskapet omgående kverner og ensilerer til pH under 4 all død fisk og annet avfall fra fisk på hver av lokalitetene, jf. akvakulturdriftsforskriften § 16, 4 ledd. Samt å sørge for at kvernet og ensilert død fisk og annet avfall fra fisk oppbevares på eller nær hver av lokalitetene i egne lukkede beholdere, eller annen lukket innretning uten avrenning, og med tilstrekkelig lagringskapasitet, jf. akvakulturdriftsforskriften §16, 3. ledd. Hovedkontoret forutsetter at disse vedtakene fører til at håndtering av dødfisk og annet avfall foregår på en smittemessig forsvarlig måte.

Klager mener at de har behov for sjeldnere dødfiskopptak for å unngå å drepe leppefisk. Hovedkontoret mener at denne argumentasjonen ikke kan aksepteres som begrunnelse for å fravike kravet til daglig dødfiskopptak. Det er klagers eget ansvar å fjerne dødfisk på en måte som samtidig ivaretar leppefisk/reusefisk i anlegget. Klagers påstand om at det er akseptabelt at dødfisk, på grunn av bemanning på anlegget, ikke tas opp i helger, deles heller ikke av hovedkontoret. Unntaket for daglig dødfiskhåndtering er knyttet til situasjoner hvor dødfiskopptak ikke er mulig, altså tilfeller som ligger nær opp til «force majeure». For lite bemanning er forhold en virksomhet rår over. Bemanningen ved alle anlegg må være tilpasset de kravene som stilles i forskriften. Både kravet til daglig journalføring jf. § 41, daglig fjerning av dødfisk jf. § 16, samt daglig eget tilsyn jf. § 12 krever at det er folk på jobb til å utføre disse oppgavene. Det forventes at virksomheten sørger for at bemanningen er tilstrekkelig for å vareta forskriftens minimumskrav til forsvarlig drift.

Konklusjon

Det er den enkelte virksomhet som har ansvaret for å etterleve kravene i regelverket. Dette fremgår av matloven § 5. Det er derfor en klar forventning til alle virksomheter at de er kjent med regelverket og at de selv iverksetter de tiltak som anses nødvendige. Hovedkontoret forventer at næringsaktører som skal drive med oppdrettsvirksomhet kjenner til regelverket og selv sikrer at interne rutiner og prosedyrer er egnet til å oppfylle regelverkskravene.

Vedtak

Regionens vedtak stadfestes. Korshavn Havbruk må rette seg etter alle tre vedtakene fattet etter revisjonen.

Vedtaket er fattet med hjemmel i forvaltningsloven § 34

Vedtaket skal oppfylles innen

1. mars 2018

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages videre, se forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Med hilsen

Friede Andersen
seksjonssjef

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*